

Lekce 13

Gramatická látka

Deklinace:	ντ-κμενυ
Skloňování zájmena <i>πάς</i>	
Participium præsenti a futura	
Participium aoristu aktiva a pasiva	
Participium slovesa <i>εἶναι</i>	

Odkaz na gramatiku

§§ 159-160
§ 161
§ 262, § 162
§ 262, § 264, § 159
§ 310, § 163 (1)

1. Klearchos během jednání s perským místodržícím Tissafernem:

Τῶν ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ νῦν νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός¹, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους² ἡ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα³. πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶν δὲ χωρίον ἐπικίνδυνον⁴, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερῶτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. (Xen. An. 2, 5,9)

2. Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ'⁵ ὁ πλοῦς⁶. (Strab. 8, 6,20)

3. O době po perských válkách:

Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἡ φιλοσοφία προετιμήθη⁷ καὶ ῥητορικὴ⁸ παρὰ πᾶσι μὲν Ἑλλησι, μάλιστα δ' Ἀθηναίοις. (Diod. 12,1)

4. O stáří:

4a. Γέροντι δ' οὐχ οἶόν τε μηκύνειν⁹ χρόνον. (TGF, Adesp. 549)

4b. Ἄει γὰρ ἦβη τοῖς γέρουσιν εὖ μαθεῖν. (Aeschyl. Ag. 584)

5. Βίων ὁ Βορυσθενίτης λέγει, ὅτι ὁ θεὸς κολάζων τοὺς παῖδας τῶν πονηρῶν γελοιότερος ἐστίν ἰατροῦ διὰ νόσον πάππου καὶ πατρὸς ἔκγονον καὶ παῖδα φαρμακεύοντος¹⁰. (Plut. de hist., qui sero pun.; Mor. 561 c)

6. Σοφός τις ἐρωτηθεὶς, τί ἐστὶ θεῖον, ἔφη: «Τὸ μῆτε ἀρχὴν μῆτε τελευτὴν ἔχον.» (Flor. Monac. 204 in Stob. Flor. Bd. IV, str. 283)

¹ διαβατός tzv. adj. slovesné: 'takový, přes nějž se dá přejít, překročitelný'

² σκότους gen. sg. substantiva τὸ σκότος 'tma, temnota'

³ ἐπιστάμεθα 1. pl. ind. préz. dep. slovesa atematické konjugace: 'známe'

⁴ ἐπικίνδυνος vztahové adj. příslušné k substantivu ὁ κίνδυνος

⁵ ἔσθ' přízvuk oxytona přechází při elizi na předchozí slabiku

⁶ ὁ πλοῦς (<πλόος), -οῦ 'plavba'

⁷ προτιμῶ, -ᾶν 'zvláště si vážit, dávat přednost'

⁸ ἡ ῥητορικὴ: myšleno τέχνη

⁹ μηκύνω 'prodloužit, protáhnout'

¹⁰ φαρμακεύω 'poskytovat léčebný prostředek, léčit'; φαρμακεύοντος rozvíjí substantivum ἰατροῦ

7. Ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας ἔφη ὁ Σωκράτης εἶναι οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἰρεθέντας οὐδὲ τοὺς κλήρω λαχόντας¹¹ οὐδὲ τοὺς βιασαμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους¹² ἄρχειν. (Xen. Mem. 3,9,10)

8. Ἐλαφος καὶ λέων

Ἐλαφος¹³ κυνηγούς¹⁴ φεύγουσα ἐγένετο κατὰ τι σπήλαιον, ἐν ᾧ λέων ἔτυχε ὢν, καὶ ἐνταῦθα εἰσῆλθε. συλληφθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ λέοντος ἔφη· «Βαρυδαίμων¹⁵ ἐγώ, ἦτις ἀνθρώπους φεύγουσα ἑμαυτὴν θηρίῳ ἐνεχείρισα¹⁶.»

Οὕτως ἐνιοὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ φόβου ἐλαττόνων κινδύνων εἰς μείζονα κακὰ ἑαυτοὺς ἐμβάλλουσιν. (Aesop., Corp. 78; Halm 129; Ch. 105)

9. Ἀλεξάνδρου ἑκατὸν τάλαντα δωρεὰν¹⁷ τῷ Φωκίῳνι πέμπσαντος ἠρώτησε τοὺς κομίσαντας, τί δὴ πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων αὐτῷ μόνῳ ταῦτα πέμπει· εἰπόντων δ' ἐκείνων, ὅτι μόνον αὐτὸν κρίνει¹⁸ καλὸν τε κάγαθόν, «Οὐκοῦν», ἔφη, «ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.» (Plut. reg. et imp. apophth. (Mor.) 188 C)

Slovní zásoba

1. πᾶς, πᾶσα, πᾶν εὐπορος, -ον τὰ ἐπιτήδεια, -είων δύσπορος, -ον τὸ χωρίον, -ίου ὁ ὄχλος, -ου μεστός, -ή, -όν (gen.)	všechen dobře schůdný, snadný potraviny, zásoby nesnadno schůdný, obtížný místo zástup, množství lidí plný	omnis facilis (meatu), pervius commeatus difficilis (meatu), invius locus turba plenus
3. μάλα (μᾶλλον, μάλιστα)	velmi (více, nejvíce)	multum (plus, plurimum)
4. ὁ γέρων, -οντος οἶόν τε ἐστίν ἡ ἡβη, -ης εὖ	stařec je možné, lze mladý věk, mladistvá síla dobře	senex possibile est pubertas, iuventus bene

¹¹ τοὺς λαχόντας doplňte: τὴν ἀρχήν

¹² τοὺς ἐπισταμένους ak. pl. m. ptc. prez. slovesa ἐπίσταμαι 'znát, dokázat'; doplňte: ἄρχειν

¹³ ὁ (ἡ) ἔλαφος, -ου 'jelen, laň'

¹⁴ ὁ κυνηγός, -οῦ 'lovec'

¹⁵ βαρυδαίμων antonymum k adj. εὐδαίμων

¹⁶ ἐγχειρίζω 'vydávat do rukou, odevzdávat'

¹⁷ ἡ δωρεά, -ᾶς 'dar'

¹⁸ κρίνω s vazbou dvojího ak.: 'pokládat někoho za někoho'

5. ἡ νόσος, -ου ὁ πάππος, -ου ὁ ἔκγονος, -ου	nemoc děd(eček) potomek	morbus avus soboles
6. ἐρωτῶ, -ᾶν, -ήσω, -ησα, -ηκα, -ημαι, -ήθη	ptát se	interrogare
7. ὁ ἄρχων, -οντος τὸ σκῆπτρον, -ου τυγχάνω, τεύξομαι, ἔτυχον, τετύχηκα, —, — (s ptc.) βιάζομαι, βιάσομαι, ἐβιάσάμην, βεβίασμαι, — ἐξαπατῶ, -ᾶν, -ήσω, -ησα, -ηκα, -ημαι, -ήθη	vládce, úředník, archón hůl jako odznak důstojnosti, žezlo právě být, vyskytovat se (náhodou) nutit klamat	princeps, praepositus, magistratus sceptrum contingere, esse cogere decipere
8. ὁ λέων, -οντος ῶν, οὔσα, ὄν ἔνιοι, -ων ὁ φόβος, -ου	lev jsoucí někteří strach	leo qui est quidam, pauci terror, horror
9. ἑκατόν τὸ τάλαντον, -ου ἔῶ, ἔαν, ἔασω, εἶασα, εἶακα, εἶαμαι, εἶάθη	sto talent, hřivna (váhová jednotka odpovídající 25 i více kg) nechat, dovolit	centum talentum sinere, pati

Cvičení

1. Utvořte participia a) prez. akt., b) aor. akt. a c) aor. pas;

vzor: θαυμάζων, -ουσα, -ον; θαυμάσας, -ασα, -σαν; θαυμασθείς, -θείσα, -θέν.

• κολάζω • λύω • πείθω • πράττω • πέμπω • ἄρχω

2. Skloňte ptc. prez. slovesa εἶναι ve všech rodech v sg. i pl., podle vzoru ἔχων, ἔχουσα, ἔχον

3. Skloňte πᾶς ve všech rodech v sg. a pl.

4. Určete tvar a vytvořte 1. sg. prez. ind. akt.:

• ἐδίζοντα • ζητήσαντι • πεισθέντες • ἀυξήσαντος • λαβών • ἀκούσασι • λυθέν • τα-
ραχθεῖσιν • μαθοῦσα • ἄρξων • φεύγουσιν • θεραπεύσων

5. Přeložte a rozlišujte přítom významy tvarů zájmena πᾶς:

• πάντα χρήματα • πᾶσα ἡ Ἑλλάς • πᾶσα γῆ • ὁ πᾶς κόσμος • οἱ πάντες θεοί • διὰ
παντὸς τοῦ χρόνου

Lekce 13

6.

a) Vyložte etymologii slov:

• panteismus • Panteon • panorama • pantomima

b) Uvedte další slova, která souvisí s řeckým πᾶν.

7.

a) Srovnejte slovosled větných členů rozvíjejících ptc. a slovesné tvary určité.

ἔλαφος (laň) κυνηγῶς (myslivec) φεύγουσα / ἐγένετο κατὰ τι σπήλαιον (jeskyně) srovnejte text 13, 8). • συλληφθεῖσα δὲ ὑπὸ λέοντος / ἔφη ... (srovnejte 13, 8)

b) Sledujte tentýž syntaktický jev v textu 13, 5 a 13, 9.

8. Určete pád, číslo, utvořte nominativ sg. a přeložte:

• ἐλπίδες • ποδός • κενός • χρήμασι • παισὶ • φύλαξι • σώματα • ἰσότητα • πινάκων (obrazy) • μαθημάτων (srovnejte v lekci 9).